

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Trondheim, 24.02.2026

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/2746

Saksbehandler:
Egil Roll

Oversendelse av tilråding om etablering av Andfjorden marine verneområde

Andfjorden har naturverdier og en størrelse som gjør at gjennomføring av vern vil være et vesentlig bidrag til å oppfylle nasjonale og internasjonale mål om vern. Samtidig er det stor fiskeriaktivitet i området, og området er viktig for Forsvaret og forsvarsindustrien. I tillegg er Andfjorden viktig for naturbasert reiseliv og romfartsvirksomhet, og området brukes jevnlig til forskning. I tilgrensende områder er det både sjø- og landbasert akvakulturvirksomhet.

Miljødirektoratet har vurdert ulike alternativer når det gjelder geografisk avgrensning av området. Etter en samlet vurdering slutter vi oss i hovedsak til Statsforvalterens tilråding.

Vi viser til prioritering 11 tildelingsbrevet for 2026, og oversender tilråding om vern av Andfjorden med hjemmel i naturmangfoldloven § 39.

Verneverdier, oppfyllelse av nasjonale mål og internasjonale forpliktelser

Det foreslåtte marine verneområdet Andfjorden har naturverdier og en størrelse som gjør at gjennomføring av vern vil være et vesentlig bidrag til å oppfylle nasjonale og internasjonale mål om vern. Området er ett av de 36 kandidatområdene som Rådgivende utvalg for marin verneplan anbefalte, og disse områdene ble samlet sett vurdert å gi en rimelig god representativ dekning av kystområder og territorialfarvann.

Bevaring av et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner er et nasjonalt mål. Dette handler om å bevare et utvalg av naturområder som viser variasjonsbredden i norsk natur, dvs. et representativt utvalg. Vern vil også bidra til de nasjonale målene om bevaring av økosystemer og arter og naturtyper. Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur* legger opp til at igangsatte verneprosesser knyttet marint vern skal videreføres, og at nye kandidatområder for marint vern skal identifiseres, både innenfor og utenfor territorialgrensen for å bidra til det globale målet i naturavtalen.

Området har et svært variert og spesielt undersjøisk landskap. Området ligger der sokkelen er på sitt smaleste langs norskekysten. Her skjærer Bleiksdjupet, som er en 1000 meter dyp canyon,

seg inn i sokkelen. Den bidrar til at næringsrikt dypvann føres opp i høyere vannmasser, slik at de blander seg med kyststrømmen. Kyststrømmen gjør en sving innom Andfjorden. Det gjør at fjordområdet får en stor variasjon i det undersjøiske naturmangfoldet, med innblanding av arter som normalt lever på mye dypere vann. Her finnes korallrev, korallskoger, svampskoger og sjøfjærsamfunn. På sokkelområdene og eggakanten, hvor det har vært intensivt fiske, er mye av korallforekomstene i dårlig forfatning. Det gjør at fjorder som Andfjorden har noen av de best bevarte korallforekomstene langs norskekysten. Det finnes også grunne naturtyper som tareskoger, skjellsandbunn og ruglbunn i området. Felles for alle disse naturtypene er at de leverer viktige økosystemtjenester i form av yngle-, oppvekst- og beiteområder for mange høstbare fiskeslag, som igjen gir grunnlag for et rikt fiskeri, samt store forekomster av hval og sjøfugl.

Områdets størrelse, spennvidde fra kyst til hav, plassering i forhold til kyststrømmen, store variasjon i naturmangfold og begrensede påvirkning, gjør området egnet som referanseområde for forskning og overvåking.

Av Norges sjøareal innenfor territorialgrensen på totalt 145 458 km², er 7 059 km² vernet. Dette utgjør ca. 4,85 prosent av sjøarealet. Det foreslåtte marine verneområdet Andfjorden omfatter et nytt sjøareal på ca. 1846 km². Gjennomføring av dette vernet vil innebære at vernet sjøareal øker til 8 905 km² (ca. 6,1 prosent).

Verneplanprosessen

Klima- og miljødepartementet ga oppdrag om oppstart av planarbeidet for Andfjorden 18.04.17 og Miljødirektoratet ga oppdrag til statsforvalterne 20.04.17.

Statsforvalterne meldte oppstart av verneplanarbeidet høsten 2018. Statsforvaltere har i verneplanprosessen gjennomført flere møter med de berørte kommunene, både på politisk og administrativt nivå, og opprettet referansegrupper med lokale representanter fra henholdsvis fiskeriinteresser og naturverninteresser, samt en referansegruppe med planleggere fra de berørte kommunene som har gitt råd underveis i verneplanprosessen. Det har vært fire møter i felles arbeidsutvalg for marint vern i Nordland, Troms og Finnmark. I tillegg har det vært møter med en rekke bedrifter, organisasjoner og etater.

Utredningsområdet er større enn 250 km², og konsekvensutredning etter forskrift om konsekvensutredninger er gjennomført. I arbeidet med utredningsprogrammet ble berørte parter tidlig tatt med på råd, og det ble holdt arbeidsmøter med drøftinger av alternativer og utredningsbehov. Miljødirektoratet fastsatte utredningsprogrammet 04.03.20. For å sikre et godt faglig grunnlag for konsekvensutredningen og den videre prosessen, fikk Havforskningsinstituttet oppdrag om å gjøre en sammenstilling og analyse av tidligere data på marinbiologisk mangfold for utredningsområdet. Rapporten ble levert sommeren 2020. Videre har Fiskeridirektoratet kartlagt og verdisatt fiskeriaktiviteten i utredningsområdet og intervjuet lokale fiskere om hvor det finnes viktige marine naturtyper, f.eks. korallrev, korallskog og svampskog.

Konsekvensutredningen ble utarbeidet høsten 2020 og vinteren 2021, og presentert for alle brukerinteresser våren 2021. I denne prosessen ble det tydelig at bambuskorallforekomstene i

indre deler av Andfjorden og korallrevet nord for Steinavær ikke var tilstrekkelig avgrenset for å kunne avklare reguleringer av fiske i disse områdene. Disse områdene ble derfor ytterligere kartlagt av Havforskningsinstituttet våren 2022. Videre ble det høsten 2021 og vinteren 2022 innhentet to forvaltningsråd fra Havforskningsinstituttet om etablering av områder for vannovervåking, strømmodellering og korallers følsomhet for undervannsdetoneringer.

Parallelt med dette har statsforvalterne arbeidet med høringsforslaget, og lagt vekt på å ha fortløpende dialog med brukerinteressene.

Gjennom hele verneplanprosessen har statsforvalterne hatt godt samarbeid med Fiskeridirektoratet, som har vært en aktiv bidragsyter og bidratt med avklaringer med fiskere om arrondering av referanseområder for fiskeriredskaper, samt beskyttelsesområder for spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold.

Våren 2022 ble det utarbeidet et verneforslag med to alternative grenseforslag. Et alternativ omfattet i hovedtrekk hele utredningsområdet, mens i det andre alternativet hadde statsforvalterne tatt ut Selfjorden. Verneforslaget ble presentert og drøftet med ordførerne kommunene før det ble oversendt felles arbeidsutvalg for videre drøfting og konsultasjon. I dette møtet fremmet kommunene et nytt alternativt grenseforslag som innebar at vernegrensen burde trekkes lengre fra land. Høsten 2022 ble det utarbeidet en tilleggsutredning, som lå til grunn for arbeidsutvalgets vurdering av om dette grenseforslaget skulle høres eller ei. Arbeidsutvalget forkastet dette forslaget høsten 2022.

Etter faglig godkjenning av Miljødirektoratet 08.03.23, ble verneplanforslaget sendt på offentlig høring 11.04.23. I forbindelse med høringen av verneforslaget ble det holdt åpne folkemøter på henholdsvis Andenes, Harstad, Kaldfarnes og Rødsand. Det kom totalt 33 innspill til planen. Basert på disse er det gjort flere endringer i forslag til verneforskrift og avgrensning.

Innspillene fra Forsvarsbygg og Havforskningsinstituttet synliggjorde for statsforvalterne at all bruk av eksplosiver, også i vannoverflaten, vil innebære risiko for skade på naturmangfoldet på sjøbunnen ved sprenging av disse. Statsforvalterne gjennomførte på bakgrunn av en begrenset høring vinteren 2024, hvor det ble foreslått innstramminger i verneforskriften når det gjelder detoneringer.

Statsforvalternes tilrådning ble oversendt til Miljødirektoratet 27.06.24. Miljødirektoratet mottok i september 2024 kommentarer fra Senja kommune, Forsvarsbygg og Andfjord Salmon AS til statsforvalternes tilrådning. Miljødirektoratet hadde møte med Forsvarsbygg 07.11.24, om Forsvarets virksomhet i området og forslag til verneforskrift. Som en oppfølging av dette møtet oversendte Forsvarsbygg 26.06.25 en rapport utarbeidet av Forsvarets forskningsinstitutt om effekten av Forsvarets øvingsaktivitet på koraller i Andfjorden.

Holdninger til vern

Mange av høringsinstansene er positive til vern. I denne saken synes det ikke å være motstand mot vern som sådan. Flere høringsinstanser tar likevel forbehold når det gjelder geografisk avgrensning og/eller restriksjonsnivå.

Vurderte avgrensningsalternativer

Vi har vurdert tre ulike alternativer når det gjelder geografisk avgrensning. Det gjelder to alternativer sendt på høring – alternativ A på ca. 1965 km² og alternativ B på ca. 1848 km² – samt alternativ C på 1854 km² (statsforvaltnes tilråding).

Etter en samlet vurdering der måloppnåelse med tanke på langsiktig, representativ bevaring, verneformål/-verdier, samfunnsøkonomisk vurdering og innspill som er kommet i prosessen er tatt i betraktning, tilrår vi alternativ C (statsforvaltnes tilråding) med mindre justeringer, slik at arealer som overlapper med vedtatte reguleringsplaner for industriparker knyttet til landbasert akvakultur ved Kvalnes og Breivik utgår. Disse arealene utgjør til sammen ca. 1,1 km². Miljødirektoratets tilråding omfatter et areal på 1852,7 km².

De ulike alternativene er nærmere vurdert i vedlagte tilråding.

Verneforskrift

Et viktig spørsmål når det gjelder forslaget til verneforskrift, knytter seg til Forsvaret og forsvarsindustriens bruk av området. Forsvarets skyte- og øvingsfelt overlapper med 60 prosent av det foreslåtte verneområdet. Hovedsakelig skytes det med øvingsammunisjon uten sprenglegemer, som vil være tillatt etter forslaget til verneforskrift, men skyting med skarp ammunisjon forekommer også.

Etter den ordinære høringsrunden, gjennomførte statsforvalterne en tilleggshøring om innskjerpede regler for detonering av sprenglegemer.

Innenfor verneforslaget er det skilt ut soner (A-D) med spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold og referanseområder, hvor det i forskriften er foreslått strengere reguleringer av Forsvaret og forsvarsindustriens bruk, enn i øvrige deler av området.

Statsforvalterne har i tillegg til strengere reguleringer i sonene A-D, foreslått forbud mot detonering av sprenglegemer nærmere kjente korallrev enn 1000 meter og områder nærmere kjente hornkorallskoger enn 500 meter. Forsvarsbygg har påpekt at disse avstandsbegrensningene bør erstattes av forskningsbaserte og differensierte grenser basert på trykkbølgeberegninger. Statsforvalterne vurderte at dette ikke lot seg gjennomføre i verneplanprosessen.

Miljødirektoratet hadde møte med Forsvarsbygg 07.11.24, om Forsvarets virksomhet i området og forslag til verneforskrift. Som en oppfølging av dette møtet oversendte Forsvarsbygg 26.06.25 en rapport (jf. vedlegg) utarbeidet av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) om effekten av Forsvarets øvingsaktivitet på koraller i Andfjorden. Rapporten inneholder en tabell som viser horisontal og vertikal skaderadius for ulike typer ammunisjon som det er aktuelt for Sjøforsvaret og allierte å bruke i Andfjorden. Vi foreslår at bestemmelsene som regulerer Forsvaret og forsvarsindustriens bruk, skilles ut som en egen bestemmelse i forskriften (§ 4a.). Vi har tatt utgangspunkt i rapporten fra FFI, og utdrag fra tabellen er tatt inn som vedlegg i forskriftsforslaget.

I sonene A-D foreslås også strengere regulering av fiske enn i øvrige deler av området.

Forholdet til andre samfunnsinteresser – samfunnsøkonomiske vurderinger

Miljødirektoratets vurdering er at det vil gi betydelig samfunnsøkonomisk nytte å bevare naturverdiene i området, og særlig på lang sikt, jf. det nasjonale målet om representativ bevaring av norsk natur og politiske målsettinger om styrket marint vern. Vi vurderer at verneforslaget har positiv virkning for en rekke økosystemtjenester, som naturarv, friluftsliv, rekreasjon, naturbasert reiseliv, kunnskap og læring.

For Forsvaret og forsvarsindustrien er vern vurdert ha liten til middels negativ betydning. Ut over dette, innebærer opplysningene som er kommet inn og vurderingene som er gjort gjennom verneplanprosessen, etter vårt syn at gjennomføring av vern som foreslått i liten grad vil påvirke eksisterende bruk, vedtatte planer og tillatelser/konsesjoner.

Vi viser til de samfunnsøkonomiske vurderingene i kap. 5 i vedlagte tilråding.

Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet har myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdene, og det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen. I tråd med oppdragsbrev 08.09.14 fra Klima- og miljødepartementet, blir forvaltningsmyndighet for mindre verneområder i første omgang tilbydd til den aktuelle kommunen, med unntak for verneområder som i dag grenser inntil områder som i dag blir forvaltet av et nasjonalpark- eller verneområdestyre. Tilbudet omfatter heller ikke verneområder som strekker seg over flere kommuner. Delområdet Indre Selfjorden i det foreslåtte marine verneområdet grenser inntil Ånderdalen nasjonalpark, som forvaltes av Ånderdalen nasjonalparkstyre.

Verneforslaget for Andfjorden omfatter 1853 km², og det knytter seg mange ulike interesser til området. Vi er innstilt på at forvaltningsmyndigheten vurderes delegert til et styre, enten ved at nasjonalparkstyret for Ånderdalen utvides, eller ved at det opprettes et nytt verneområdestyre.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Terje Qvam
seksjonsleder

Vedlegg:

Miljødirektoratets tilråding med forslag til verneforskrift og kart, statsforvalternes tilråding med oppsummering av høringer, samt høringsuttalelser og innspill, kan lastes ned fra

Miljødirektoratets nettsider: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/verneomrader-tilradninger/>

Kopi til:

Statsforvalteren i Nordland	Postboks 1405	8002	BODØ
Statsforvalteren i Troms og Finnmark	Postboks 700	9815	VADSØ
Sametinget			
Nordland fylkeskommune	Fylkeshuset	8048	BODØ
Troms fylkeskommune	Postboks 6600	9296	TROMSØ
ANDØY KOMMUNE	Postboks 187	8483	ANDENES
Harstad kommune			
SENJA KOMMUNE	Postboks 602	9306	FINNSNES
Flskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
FORSVARSBYGG	Postboks 405 Sentrum	0103	OSLO
NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)	Postboks 5091	0301	OSLO
Kystverket	Majorstua		
Riksantikvaren	Postboks 1502	6025	ÅLESUND
SOKKELDIREKTORATET			
Andfjord Salmon AS	Postboks 600	4003	STAVANGER